

D ů v o d y:

Právní posouzení sporné věci, kterého se jí dostalo u odvolacího soudu, je správné a vyhovuje věci i zákonu. Jenom tehdy, když se prokáže zciziteli zavinění, je povinen nahraditi nabyvateli škodu (§ 1295, 1324 obč. zák.) podle všeobecných zásad (§ 932 druhá věta obč. zák.), tedy při prokázané nepoctivosti nebo zřejmé nedbalosti, a nemůže býti nárok z náhrady škody ztotožňován s nárokem ze správy, poněvadž tímto nárokem se nárok z náhrady škody nemůže státi. Tomu svědčí prameny (Begründung III. T. N., strana 296), a významný jich poukaz na mínění redaktorů obč. zák. (Pfaff Gutachten 113 a násl.). To vyjádřeno je textem Návrhu panské sněmovny: »Ve všech případech vyhrazena je příjemci n á h r a d a š k o d y« a zejména jasně je to vysloveno ve vládním odůvodnění slovy: »aby bylo v samotném textu zákona vyjasněno, že vedle nároku ze správy má nárok na náhradu škody jenom tenkrát místo, když je škoda zaviněna zcizitelem.« Není-li na zcizitelově straně zavinění, má nabyvatel jedině nárok na ú t r a t y způsobené v a d o u a v případě zrušení také na útraty vůbec způsobené celým právním jednáním. Ten smysl jedině mají rozhodnutí, pokud vůbec mohou míti vztah na tuto věc, jichž se dovolává žalovaný. Toť je také názorem literatury. Stubenrauch (VIII. vydání, II. svazek, str. 119) míní, že může býti n á h r a d a š k o d y odpočtením z tržové ceny namítána kompensací. Stejného mínění je Krainz-Ehrenzweig. (System r. 1920, II. svazek, § 323 II., str. 208). Nebylo tedy lze uchýliti se od právního názoru v odvolacím rozsudku vysloveného, a postačí odkázati dovolatele v dalším na dotýčnou část odvolacích důvodů.

Čís. 2435.

Zákon ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. o přeměně obecního statku v kmenové jmění obecní.

Povolen-li v knihovním řízení podle §u 5 zákona právoplatně výmaz užívacích (požívacích) práv starousedlíků, nelze k jich žalobě ve sporu o obnovení dřívějšího knihovního stavu zabývati se otázkami, jež došly konečného vyřízení ve věci knihovní. Proti výmazu nelze se jako soukromoprávního nabývacího důvodu dovolávati výkonu práv podle §u 70 obec. zř. po dobu vydržecí.

(Rozh. ze dne 27. března 1923, Rv I 86/23.)

Starousedlíci ve V. domáhali se žalobou v první řadě uznání výhradního práva požívacího k nemovitostem zapsaným ve vložce čís. 1951 pozemkové knihy pro kat. obec V., jež bylo pro ně vloženo v této vložce podle smíru z 20. listopadu 1810. Pohnutkou k žalobě bylo usnesení obecního zastupitelstva ve V., jímž převzala žalovaná obec ve smyslu zákona ze dne 17. července 1919 čís. 421 sb. z. a n. držení, užívání a správu nemovitostí těch, dále rozsudek Nejvyššího správního soudu v Praze ze dne 6. dubna 1921, prohlásivší nemovitosti ty za obecní statek. Důsledkem tohoto rozhodnutí zažádala žalovaná obec ve smyslu

Šu 5 uvedeného zákona o výmaz oněch práv poživacích, a byl výmaz ten v poslední stolici usnesením Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 1921 R I 1339 21 povolen, a knihovním soudem v pozemkové knize vykonán, ještě než řízení o žalobě, o niž tu jde, bylo skončeno na soudu první stolice. V uvedeném usnesení prohlásil Nejvyšší soud, že v knihovní věci přistupuje na stanovisko, zaujaté Nejvyšším správním soudem v rozsudku shora uvedeném, s nímž není ani smír z 20. listopadu 1810 v odporu. Žaloba, by bylo uznáno právem, že obec V. jest povinna uznati, že žalobcům přísluší výlučné právo poživací a že jest povinna trpěti, by se pro žalující stranu vložilo výlučné právo poživací, byla o b ě m a n í ž š í m i s o u d y zamítnuta, o d v o l a c í m s o u d e m mimo jiné z těchto důvodů: Nelze ovšem souhlasiti s názorem strany žalované, že je pojmově vyloučeno, by nemovitost, jež je obecním statkem, byla zatížena poživacími právy rázu soukromého. Proti názoru tomu svědčí již doslov Šu 70 obec. zř., jež obsahuje výhradu, »leč že by zvláštní právní důvod dopouštěl z toho výjimku.« Rovněž nelze přisvědčiti názoru prvního soudu, že dle Šu 2 zák. ze dne 17. července 1919 čís. 421 sb. z. a n. zanikla všechna poživací práva k nemovitosti, jež je obecním statkem, bez rozdílu, zda zakládala sena právu soukromém či byla právem veřejným ve smyslu Šu 70 obec. zř. § 5 tohoto zákona ustanovuje, že mají býti vymazána práva užívací nebo poživací, podle ustanovení obecních zřízení na nemovitostech obecního statku zapsaná, a dle Šu 8 je podílíky ve smyslu zákona rozuměti osoby, jež jsou podle ustanovení obecních zřízení oprávněny užívati obecního statku. Také z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o úpravě poměrů obecního statku ze dne 13. května 1919 tisk 959 a ze zprávy ústavního výboru o tomto vládním návrhu z 10. července 1919 tisk. 1317, jež mluví o poživacích právech určité třídy občanů »rázu veřejnoprávního«, o poměrech upravených § 70 obec. zř., o výsadách a privilegiích rustikalistů a starousedlíků, užívati obecního statku, vychází nepochybně, že zákon vztahuje se jen na užívací práva povahy veřejné. Přes to nebylo však odvolání vyhověti. Pokud žaloba opírá se o smír z 20. listopadu 1810 s poukazem na privilegia Rožmberská a na rozsudky soudní vydané před rokem 1810, byly veškeré tyto okolnosti uplatňovány, na přetřes a v úvahu vzaty již v řízení správním a Nejvyšší správní soud rozhodl přes to, že nemovitosti, o něž jde, jsou obecním statkem podle Šu 70 obec. zř. a dovodil, že důvod požitkových práv oprávněných občanů ve V. dlužno hledati ve veřejnoprávním vztahu oprávněných občanů k obci, totiž v příslušnosti jejich usedlostí k obci. K právnímu stanovisku tomu připojil se i Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 22. listopadu 1921 R I 1339 21-I, poukazuje výslovně k tomu, že se stanoviskem tím nejsou v odporu soudní spisy, zejména obsah smíru z r. 1810 a že v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu obsažen je potřebný skutkový základ pro rozhodnutí otázky, zda návrh obce V. na výmaz poživacích práv je vzhledem na §§ 12 a 70 obec. zř., a na zákon ze 17. července 1919 čís. 421 sb. z. a n. oprávněn a že není proto potřeba v tomto směru dalšího skutkového zjišťování. Při tom uvedl Nejvyšší soud, že je nesprávným tvrzení stěžovatele (nynějších žalobců), že Nejvyšší správní soud nezjistil, že poživací práva, o něž jde, jsou právy veřejnými. K názoru

Nejvyššího správního soudu a také Nejvyššího soudu připojil se, pokud žalobní nárok opřen byl o smír z roku 1810, také procesní soud první stolice. Jelikož pak Nejvyšší správní soud své rozhodnutí a své právní stanovisko obšírně odůvodnil a jelikož dotyčné řízení správní týkalo se týchž stran, jako knihovní záležitost, o níž rozhodoval Nejvyšší soud, a jako tento spor, nebylo třeba, by první soud uváděl v rozsudku znovu právní důvody Nejvyššího správního soudu, pokud se týče Nejvyššího soudu, k nimž se připojil. Z uvedeného vyplývá, že o právní povaze požitkových práv žalobců, pokud opírají se o smír z roku 1810, rozhodl již, byť i ne s právní mocí pro tento spor, i Nejvyšší soud, a to ve smyslu, že nejde tu o práva soukromá. Nejvyšší soud odvolává se výslovně na smír z roku 1810 a vyslovuje, že obsah smíru není v odporu se stanoviskem Nejvyššího soudu i Nejvyššího správního soudu. Pokud odvolatelé poukazují k tomu, že Nejvyšší správní soud a také Nejvyšší soud připouštějí možnost důkazu, že jde o poměr povahy soukromoprávní, je uvést, že Nejvyšší správní soud se vyslovil, že důkaz ten mohl by býti proveden jen zjištěním, že obec jako vlastník nemovitostí, nesporně k obecnímu jmění patřících, soukromoprávní úmluvou práva poživací určitým subjektům ve smyslu občanského práva zřídila. Při tom neshledal ovšem, že smír z roku 1810 předpokladu tomu vyhovo-
val. Ani Nejvyšší správní soud ani Nejvyšší soud, připouštějící možnost důkazu, že jde tu o soukromoprávní služebnost, nepředpokládaly zajisté, že soukromoprávní povaha užívacích práv bude dovozována zase ze smíru z roku 1810, o jehož povaze bylo již nejvyššími stolicemi rozhodnuto. Není tedy žaloba, pokud se opírá o smír z roku 1810 odůvodněna. Řešiti otázku, zda nemovitost je obecním statkem či obecním jméním, přísluší úřadům správním. Již v řízení správním bylo se do-
láváno privilegií Rožmberských a rozsudků soudních před rokem 1810 vydaných; okolnosti ty byly při rozhodnutí otázky, zda jde o statek či jmění obecní v úvahu vzaty. Nebylo třeba prováděti další důkazy o historickém vývoji oněch užívacích práv, to tím méně, když ze smíru samého nevychází, že věcný obsah jeho byl určen dějinným vývojem oněch práv od obvyčejného vývoje odchylným. Také na vydržení jako na soukromoprávní důvod žalobního nároku nemohou se žalobci s výsledkem odvolávati. Vydržení knihovní nemohou uplatňovati již proto, že v době, kdy vydán byl rozsudek prvního soudu, byla jejich užívací práva z knih pozemkových právoplatně vymazána, jelikož bylo Nejvyšším soudem uznáno, že ona knihovně vážnoucí práva jsou povahy veřejné a že jde tu o právní poměry upravené § 70 obč. zř. Je-li však prokázáno, že ona užívací práva, jež opírají žalobci i v řízení sporném zase o smír z roku 1810, jsou právy povahy veřejné, nemohou se žalobci odvolávati s úspěchem ani na vydržení fyzické. Pouhým výkonem a užíváním práva nemění se jeho povaha a nemůže proto výkonem práva veřejného po dobu sebe delší založeno býti nebo vydrženo právo to jako soukromé. Výkon soukromých práv po dobu vydržení je soukromoprávním důvodem nabývacím, vydržení let. Předpisy občanského zákona týkají se jen práv soukromých (§ 1 obč. zák.). Pro názor opačný nelze se důvodně odvolávati na předpis §u 1456 obč. zák. Ustanovení to dostalo se do zákona toho, — kam vlastně nepatří — jen tím, že v dřívější době poklá-

dána byla práva, v Šu 1456 obč. zák. jmenovaná, za soukromá práva panovníkova. Veřejná práva uživatí nebo požívatí k obecnímu statku zanikla však podle zákona ze 17. července 1919 čís. 421 sb. z. a.n. bez ohledu na to, jak dlouho byla vykonávána. Nebylo proto ani v tomto směru potřeba prováděti důkazy žalobci nabídnuté. Také okolnost, že práva ta byla obcí uznána, že byla vložena do knihy pozemkové a že správu nemovitosti vedl zvláštní výbor, neprokazují za vyličeného stavu, že práva ta byla původu soukromoprávního. Jak se v tomto ohledu poměry namnoze proti právu vyvíjely, vyličeño je ve zmíněné již důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona o úpravě poměrů obecního statku (tisk 959), zejména ve zprávě zemského výboru z roku 1888.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobci domáhají se tímto sporem kromě uznání požívatího práva též výroku, že ve vložce čís. 1951 může býti vloženo pro žalující stranu výlučné právo požívatí a poznamenáno na statech panujících. Směřuje proto žalobní prosba též k obnově původního stavu knihovního opět-ným vkladem vymazaného práva požívatího, a tím ku zrušení usnesení, jímž bylo rozhodnuto o návrhu obce na výmaz požívatího práva podle § 5 uvedeného zákona. Tento nárok odůvodňují žalobci smírem ze dne 20. listopadu 1810 a vydržením jako důvody práva soukromého, a lze proto o nároku tom rozhodovati pořadem práva. § 5 zákona ustanovil, by práva uživatí nebo požívatí, v něm blíže určená, byla na návrh obce v pozemkové knize vymazána. O návrhu tom rozhoduje knihovní soud, a činí tak zajisté s konečnou platností, takže poměr, usnesením jeho založený, nelze později změnití rozsudkem, pokud nezměnily se předpoklady, za jakých byl výmaz usnesením povolen. Zákon toho sice nepraví výslovně, avšak lze to dovoditi ze zásad knihovního práva i z Šu 6 zákona, dle něhož knihovní soud v nesporném řízení může prohlásiti převody nemovitostí obecního statku do vlastnictví podílníků za bezúčinné, což učiní s konečnou platností též usnesením. Knihovní soud, rozhoduje o návrhu na výmaz podle § 5, uvažuje, zda jsou tu náležitosti Šu 5, jež musí navrhovatel prokázati (rozhodnutí Nejvyššího soudu, uveřejněné pod č. 866 úř. sb.), totiž, zda jde o práva uživatí podle ustanovení obecního zřízení v knize pozemkové zapsaná, a nemovitosti obecního statku. Zjistiv tyto náležitosti rozhoduje o návrhu na výmaz s konečnou platností v pořadu stolic usnesením, a nelze proto účinky tohoto knihovního usnesení později zvrátiti žalobou z důvodu, že knihovní soud nesprávně posoudil právní a skutkové předpoklady návrhu na výmaz podle Šu 5 zákona. Nelze proto žalobou uplatňovati tytéž důvody a okolnosti, podle nichž rozhodoval knihovní soud. Vyhověním návrhu na výmaz rozhoduje knihovní soud i o zániku práv podílníků podle Šu 2 zák., a nelze proto žalovati ani na uznání uživatích práv, jež zanikla výmazem v pozemkové knize. Pokud tudíž opírají žalobci soukromoprávní nárok o smír z 20. listopadu 1810, jako důvod soukromoprávní, bylo o něm právo-platně rozhodnuto usnesením Nejvyššího soudu R I 1338/21, jež výslovně neuznalo smíru toho jako důvodu, by zamítnut byl návrh na vý-

maz požívacího práva, jím založeného. Totéž platí i o knihovním vydržení, jehož se žalobci dovolávají. Tohoto neuznává zákon již tím, že nařizuje výmaz užívacích práv v pozemkové knize zapsaných bez ohledu na to, kdy byla zapsána, tudíž bez ohledu na dobu vydržecí. O tom, zda jde o práva užívací, podle ustanovení obecního zřízení v pozemkové knize zapsaná, rozhodl podle Šu 5 knihovní soud, v tomto případě Nejvyšší soud, na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu, jímž bylo s konečnou platností rozhodnuto, že jde skutečně o nemovitosti obecního statku. Konečně dovolávají se žalobci 40letého výkonu práva užívacího na důkaz vydržení jako soukromoprávního důvodu. Avšak tu jest uvážiti, že jde o nemovitosti obecního statku, a že všichni žalobci odvozují právo k výkonu práva užívacího ze smíru z 20. listopadu 1810 výslovně jako nástupci privilegovaných občanů ve V. (privilegierte Insassen) ve smíru tom uvedených. Toto užívání obecního majetku privilegovanými občany bylo důvodem pro uznání, že jde o obecní statek a nikoli o obecní jmění, a tento názor převzal i Nejvyšší soud v uvedeném svém rozhodnutí, jímž povolil výmaz užívacího práva bez ohledu na smír z r. 1810. Nešlo tu proto o držení užívacího práva jako práva soukromého, nýbrž o výkon práva, příslušejícího podílníkům na statku obecním, a práva ta zanikla podle Šu 2 zák. bez ohledu na to, jak dlouho byla vykonávána. V dalším poukazuje se na správné důvody napadeného rozsudku.

Čís. 2436.

Tím, že mohl proti platebnímu příkazu v řízení upomínacím býti podán odpor, podán však nebyl, není vyloučena žaloba o zmatečnost.

(Rozh. ze dne 27. března 1923, R II 76/23.)

Žalobu o zmatečnost podmíněného platebního příkazu, vydaného v řízení upomínacím, odůvodňoval žalobce tím, že platební příkaz nebyl mu se žalobou doručen zákonným způsobem, a že doručení se ve smyslu zákona vůbec nestalo. Procesní soud první stolice žalobu rozsudkem zamítl. Důvody: Žaloba byla zamítnuta, poněvadž není tu podmínek, za nichž je přípustnou žaloba pro zmatečnost (§ 529 c. ř. s.). Hlavním předpokladem přípustnosti této žaloby jest, by napadené soudní rozhodnutí bylo již právoplatným. A základem právoplatnosti soudního rozhodnutí jest v první řadě řádné jeho doručení účastněným stranám. Dle vývodů žalobce samého nelze v tomto případě mluvit o řádném doručení platebního příkazu. Není tu počátku, od něhož by lhůta k oprávnému prostředku mohla počítati. Platební příkaz s hlediska, určeného skutkovým přednesem žalobním, nelze pokládati za právoplatný. Stala-li se pak závada při doručení žaloby, která odporuje předpisům Šu 106 c. ř. s., jest nastoupiti k jejímu odstranění jinou cestu, než jest tato žaloba. Rekursní soud k odvolání (správně rekursu) žalobcovu zrušil napadené usnesení a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, o ní dále jednal a ji rozhodl. Důvody: Dle tvrzení žalobce nebyl mu platební rozkaz doručen k vlastním rukám